

Hensikt

Prosedyren skal sikre at barn ved Sykehuset Namsos får riktig smertebehandling. Prosedyren skal formidle basal kunnskap om analgetica-bruk hos barn.

Omfang

Prosedyren gjelder barn under 50 kg med akutte smerter (trauma, operasjon). Den er ikke tenkt til kroniske smertetilstander. Den er tenkt som hjelp til leger i akuttmottaket og personalet på sengepostene.

Grunnlagsinformasjon

Akutte smerter hos barn er hyppig i forbindelse med traume, kirurgi eller andre tilstander (magesmerter). Barn skal i likhet med voksne få adekvat smertebehandling i riktig dosering og egnet applikasjonsform. Spektrumet av tilgjengelige og egnede medikamenter til barn er redusert sammenlignet med tilbudet til voksne.

Smertebehandling til barn gis med hjelp av standardiserte doseringstabeller for å unngå feil dosering. Tabellene finnes som vedlegg.

Ansvar

Behandlerende lege er ansvarlig for ordinasjon av smertebehandling til barn. Det er viktig å velge rett applikasjonsform i forhold til barnets alder.

Arbeidsbeskrivelse

Behovet for smertebehandling vurderes med hjelp av egnet smerteskala (vedlegg). Hos de minste barn fra 2 måneders alder bruker vi *FLACC-scale* (*Face, Legs, Activity, Cry, Consolability*). Fra 3 års alderen kan *Manchester Pain Scale* (Panda bjørner) eller *Face Pain scale* brukes. Hos eldre barn er *Visual Analog Scale* (VAS) eller *Numeric Rating Scale* (NRS) egnet.

Arbeidets gang

Lege:

- Medikamentanamnese! Unngå dobbel forordning.
- Vurderer behovet for smertebehandling.
- Velger medikamenter og applikasjonsform.
- Dokumenterer ordinasjonen.

Sykepleier:

- Tilbereder medikamentene.
- Dobbeltsjekk dosering og medikament med lege eller annen erfaren sykepleier.
- Gir medikamentet til barnet.
- Observerer barnet (respirasjon!) og vurderer effekt av behandlingen.
- Dokumenterer smertenivået.

Medikamenter

Paracetamol (acetaminophen)

- Blokkerer prostaglandinsyntese sentralt og perifert
- Reduserer substance-P industert hyperalgesi
- Modulerer NO i ryggmargen
- 5-15% blir til NAPQI (N-acetyl-p-benzo-quinonimine) metabolisert.
- NAPQI er levertoksisk, bindes til Glutathion og skilles ut.
Men ved ...
  - leversykdom,
  - dehydrering, langvarig faste, malnutrisjon,
  - viral infeksjon eller
  - overdosering kan
- leversvikt med høy mortalitet utløses.

Paracetamol er potensiell farlig og doseringen må nøye kontrolleres, spesielt ved intravenøs administrasjon. Antidot N-acetylcystein må gis innen 8 timer (vedlegg).

Antiinflammatoriske medikamenter (NSAIDs)

- Perifert: Hemmer Prostaglandin H2 syntetase ved COX-site
> reduserer produksjon av Prostaglandin og svekker dermed den inflammatorisk kaskaden.
- Spinalt: Hemmer Glutamat- og substance P reseptor og reduserer dermed den smerte forsterkende effekten.

COX = Cyclooxygenase

- COX-1 enzyme: finnes i hjernen, gastrointestinal tractus, nyrene, trombocytene.
Bevarer mageslimhinne, plateaggregasjon, nyreperfusjon ...
COX-2 enzyme: dannes der det oppstår inflammasjon eller skade.
„Selektive“ COX-2 hemmere reduserer inflammasjon, og har lite effekt på mageslimhinne eller trombocyt-aggrensasjon, dermed mindre bivirkninger.
MEN: ingen forskjell på nyreperfusjon sammenlignet med ikke selektive COX-hemmere.

Opoider

Morfin intravenøs er medikamentet som blir mest brukt på små barn med sterke smerter.

Fentanyl intravenøs brukes kun av anestesipersonell i den perioperative fasen.

Fentanyl nasal applisert med MAD kan være et alternativ til behandling av sterke smerter i akuttfasen, hvor intravenøs tilgang ikke er etablert. Ingen ferdig-preparat til barn, må blandes og gis av anestesipersonell.

Oksykodon, Ketobemidon anbefales ikke til barn. Kodein skal ikke gis (fare for kumulasjon og overdosering hos *poor metabolizers* (Cytokrom-P450 2D6). Legemiddelverket fraråder all bruk av kodeinholdige preparater til barn.

- Moderate til sterke smerter
- Imiterer effekten av endogene „Endorfiner“
- Binder til spesifikke reseptorer i hjernen, ryggmargen og i perifere nerveceller.
- μ_1 , μ_2 , κ , δ , σ - reseptorer (mu, kappa, delta, sigma)
- μ_1 supraspinal analgesi, fysisk avhengighet
- μ_2 respirasjonsdepresjon, bradycardi, fysisk avhengighet, gastrointestinal dysfunksjon
- κ analgesi uten betydelig respirasjonsdepresjon
- σ dysfori, tachycardi, tachypnø, hypertoni, mydriasis
- δ modulerer aktivitet av μ -reseptoren

Diclofenac og Ibuprofen brukes i kombinasjon med Paracetamol som «basi analgesi» og ved moderate smerter. NSAIDs er førstevalg ved behandling av skjelett- og inflammatoriske smerte og forsinker ikke bruddtilhelingen hos barn ved kortvarig bruk i den akutte fasen. (1)

Andre medikamenter

α_2 -Adrenoceptor agonister (Clonidin, Dexmedetomidin), NMDA-reseptor antagonist (Ketamin) er forbeholdt spesielle tilfeller og ordineres av anestesilegen.

Lokalanestesi

Settes ofte mot slutten av operasjon av operatøren. Alternativ kan regionalanestesi anvendes dersom det er mulig.

Applikasjonsform

- Intravenøs
- Oral - resorpsjon avhengig bl.a. av magesekret, galle, passasjetid, tarmmotilitet, tarmlengde, mikrobiell flora ...
First pass effekt (Midazolam 50%)
- Inhalasjon
- MAD (*Mucosal Atomization Device*): „nasal forstøver“
- Rektal: hyppig hos barn, selv om resorpsjon er noe usikker
- Intramuskulær: fy! Unntak: Anafylaksi!
- Transdermal resorpsjon avhengig av huden (f.eks. lokalanestesi-krem).

Hvilke medikamenter er egnet til barn?

Doseringstabeller: se vedlegg

Substans	Analgetisk	Antipyretisk	Antiflogistisk
Paracetamol	+	+++	(+/-)
Ibuprofen	+++	+++	++
Diclofenac	+++	+	+++

Oversikt over tilgjengelige preparater

Ikke selektive COX-hemmere:

- **Ibuprofen:** ikke under 3 måneder:
6-10 mg/kg inntil 3 ganger daglig
Ibuprofen B.Braun injeksjonsvæske 4 mg/ml + 6 mg/ml
Brufen retard depottabletter 800 mg - ikke under 12 år
Ibumetin tabletter 400 mg
Ibux kapsler 200 mg, 400 mg, tabletter 200 mg, 400 mg, 600 mg
Nurufen mikstur 40 mg med appelsinsmak eller jordbærsmak
- **Diclofenac:** ikke under 4 måneder
1-3 mg/kg po eller rectalt, fordelt på 2-4 doser/d – maks. 200 mg/d
1 mg/kg iv, 1-2 ganger/d – maks. 75 mg/d
Voltarol stikkpiller 12,5 mg
Voltaren stikkpiller 25 mg, 50 mg, 100 mg
Voltaren tabletter 25 mg, 50 mg
Voltaren injeksjonsvæske 25 mg/ml

- **Ketorolac:** ikke under 6 måneder:
0,3 mg/kg iv, 3-4 ganger/d
Ketorolac injeksjonsvæske 30 mg/ml

Paracetamol	Styrke
Stikkpiller	60 – 125 – 250 – 500 – 1000 mg
Mikstur	24 mg/ml
Brusetabletter	500 mg
Smeltetabletter	250 mg
Tabletter	500 – 1000 mg

Diclofenac	Styrke
Stikkpiller	12,5 – 25 – 50 - 100 mg
Tabletter	25 – 50 mg

Substans	Stikkpiller	Mikstur	Tabletter	Intravenøs
Paracetamol	+	+	+	+
Diclofenac	+	-	+	+
Ibuprofen	-	+	+	+
Ketorolac	-	-	-	+

Substans	Bivirkninger / Kontraindikasjoner
Paracetamol	Leversvikt. Obs ved dehydrering, alvorlige infeksjonstilstander, malnutrisjon.
NSAIDs	Vanligste bivirkning er nyrepåvirkning. Sjeldent ved kortvarig bruk (3-7 døgn). Bronchospasme ved alvorlig allergisk asthma bronchiale mulig. Bør ikke brukes ved infeksjon med varicella (risiko for dypere bløtvevsinfeksjoner).
Opioider	Respirasjonsdepresjon, kløe, kvalme. Obstipasjon, avhengighet ved langvarig bruk.

Opioider	Felleskatalog	Potens
Morfin	Morfin, Malfin, Oramorph, Dolcontin	1
Fentanyl	Fentanyl, Abstral, Durogesic, Instanyl, Leptanal, PecFent	80-100
Hydromorfon	Palldon, Hydofon, Kalceks	5-7
Ketobemidon	Ketorax, Ketogan (utfasing)	1
Codein	Kodein Takeda, Altermol, Paralgin forte, Pinex forte ...	0,1
Oxycodon	Oxycodone, OxyContin, OxyNorm, Reltebon	1-1,5
Metadon	Metadon (5 typer)	1

EMLA-krem, TAPIN-krem (tube 5 g)

Alder	Dosis (g)	Hudareal (cm ²)
0 – 2 måneder	1	10
3 – 12 måneder	2	20
1 – 5 år	10	100
6 – 11	20	200

1 g krem inneholder Lidocain 25 mg + Prilocain 25 mg

Obs.: Methemoglobinemi ved overdosering

Referanser

Felleskatalog

DrugDoses (App-versjon av Frank Shann's booklet «Drug Doses»)

Cote and Lerman's: A Practice of Anesthesia for Infants and Children. Saunders

Cameron et al.: Textbook of Paediatric Emergency Medicine. Churchill Livingstone

Sims, Weber, Johnson: A Guide to Pediatric Anesthesia. Springer

(1) Retningslinjer for behandling av akutte og prosedyrerelaterte smerter hos barn og unge. www.legemidlertilbarn.no (versjon 1:26.5.2020)

Søkeord

Barn – Smerte – Akutt